

Ліхачова О.Є.

Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського

«PHOTOGRAPHIC VIEW ALBUM OF NEWCASTLE-ON-TYNE» ЯК СВДОЦТВО ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ МІСТА НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Стаття присвячена історико-культурному аналізу альбому фотографій під назвою «Photographic View Album of Newcastle-on-Tyne» та його ролі у відображенні реалій соціо-культурного та економічного розвитку міста. У статті досліджено історію друку цього альбому та визначено дату його виходу у світ. Доведено, що видання альбому проходило за активною участю відомого у місті ювелірного магазину. Встановлено, що він був розташований на одній із респектабельних вулиць міста під назвою Grainger street і належав Марку Абрахамсу. З'ясовано, що Марк Абрахамс переслідував декілька цілей. По-перше, це реклама самого магазину. По-друге, це популяризація міста Ньюкасла на Тайні. Саме з цією метою замовлення на виготовлення альбому було доручено одній із найвідоміших у Англії фірм під назвою «Valentine & Sons» із міста Данді (Dundee). З'ясовано, що виготовленням фотографій ця фірма займалась із початку 50-х р. XIX ст. Її засновником був Джеймс Валентин. Аналіз діяльності фірми дав змогу зробити висновок про те, що в кінці XIX – на початку ХХ ст. вони спеціалізувалися на виробництві поштових карток, альбомів із краєвидами різних міст Великої Британії для їхньої реклами з туристичною метою. У статті сфокусовано увагу на вивченні комплексу фотографій, які характеризують умови та особливості суспільно-економічного розвитку міста. Доведено, що фотографії з альбому мають виняткове значення під час оцінки масштабів архітектурних перетворень у Ньюкаслі. Особливу увагу приділено ролі вугільної промисловості у розвитку транспортної сфери міста, у будівництві залізничних шляхів і мостів через річку Тайн. Аналіз фотографій надав можливість відстежити факти прискореного соціального розвитку міста. Загалом, дослідження альбому як історичного джерела сприяло підтвердженню факту великого значення для розвитку міста саме приватної ініціативи. У статті доведено, що системне вивчення та аналіз фотографій надають можливість уявити більш об'єктивну картину економічного та культурного розвитку міста Ньюкасл на Тайні на початку ХХ ст.

Ключові слова: Ньюкасл на Тайні, фотографія, Марк Абрахамс, архітектура, туризм, фірма «Valentine & Sons».

Постановка проблеми. Традиційний підхід до вивчення історичного минулого передбачає, як правило, аналіз того, що було зафіксовано в соціальній пам'яті за допомогою письмових джерел. Важливу роль відіграють при цьому літературні твори, мемуари, листи. Але добре відомо, що такі джерела вимагають від дослідника зваженого, ретельного критичного підходу. Без цього дослідник ризикує отримати не досить об'єктивну картину минулого або лише загальні силуетні обриси історичних подій. Нові тенденції розвитку наукових знань, пов'язані з осмисленням феноменів світової, національної та локальної історії людства через призму історії повсякденності, роблять усе більш затребуваними нові дослідницькі підходи, орієнтовані на комплексне різнобічне дослідження традиційного життя людського соціуму.

При цьому значно розширюється необхідність використання нових груп історичних джерел; таких, які б надавали можливості дослідникові пролити світло на механізм виникнення традиційних уявлень, культурних, архітектурних, мистецьких феноменів. І з цього погляду важко переоцінити значення фотодокументів для вивчення історичного минулого. Старі фото назавжди закарбували історію людей, їхніх сімей і навіть міст. Вивчення фотографій надає можливість звернути увагу на різні аспекти розвитку суспільних відносин, об'єктивно оцінити чинники та фактори економічного розвитку. Фотозображення надають можливість щонайменше краще зрозуміти інформацію, що отримується з інших джерел. Вони полегшують історичні дослідження, значно доповнюють їх. І з цього погляду дослі-

дження фотографій, які містяться в альбомі під назвою «Photographic View Album of Newcastle-on-Tyne», має виняткове значення під час оцінки фактів прискороеного соціального розвитку міста в кінці XIX – на початку XX ст. [11].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Враховуючи особливості теми, наукову літературу, яку використано під час написання статті, було розподілено на два блоки. У першому блоці проаналізовано роботи авторів, які приділяли увагу саме поняттю історичної фотографії, методиці дослідження фотодокументів. Роботу німецького дослідника В. Беньяміна під назвою «Коротка історія фотографії» використано у роботі, зважаючи на її увагу до філософського аналізу феномена фотографії, впливу художніх образів на формування культури суспільства [2]. У роботі В. Савчука «Філософія фотографії» аналізується феномен фотографії, досліджуються погляди відомих філософів на мистецтво фотографування та його вплив на формування суспільних реалій [7]. Під час розгляду проблем, пов'язаних з історією виникнення фотографії, етапів розвитку цього мистецтва було розглянуто «Лекції з історії фотографії» В. Левашова, де автор комплексно розглядає еволюцію техніки фотографування, біографії найбільш відомих митців жанру [5]. Для атрибуції самого альбому виникла необхідність у дослідженні англійських джерел. Перш за все необхідно було з'ясувати, якою мірою фотографії, зібрані в альбомі, чи сам альбом відомі у Великій Британії, а передусім у самому Ньюкаслі. Для цього було досліджено збірки фотодокументів, які містяться на офіційному сайті Tyne & Wear Archives & Museums [13]. Це великий музей, який керує дев'ятьма музеями і галереями по всьому регіону, до його складу входять також художня галерея та архів. На сайті містяться фотографії міста, його різних районів, підприємств, пам'яток архітектури. З цього погляду їх аналіз був необхідним для порівняння, а також для встановлення дати публікації альбому. Також використано ресурси аматорського сайту, на якому зібрано фотографії м. Ньюкасл на Тайні та прилеглих територій, причому фотографії впорядковано з урахуванням хронологічного та географічного факторів [12]. До другого блоку належить література, яка пов'язана з дослідженням проблем та особливостей розвитку міста Ньюкасл на Тайні в кінці XIX – на початку XX ст. З цього погляду дуже важливою для написання статті була робота М. Джонсона, присвячена розвитку архітектури та благодійності у місті у XIX ст. [9]. Для розуміння

особливостей суспільно-економічного розвитку міста було використано роботи В. Євсєєва [4], Я. Абрамова [1], а також роботи, що надають можливість розглянути соціальні та архітектурні зміни міста в контексті загального розвитку Англії в кінці XIX – на початку XX ст. Такими є роботи Л. Пікард [6], Дж. Тревельяна [8], Е. Брітс і П. Клевін [3].

Постановка завдання. Метою статті є атрибуція та виявлення культурно-історичної цінності альбому під назвою «Photographic View Album of Newcastle-on-Tyne» як такого, що проливає світ на формування та зростання промислового й торговельного потенціалу міста Ньюкасл на Тайні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Здебільшого фотодокументи зібрано у спеціальних сховищах, архівах. Але не варто забувати, що одним із місць, де може бути знайдено історичні фотографії, є «блошині» ринки. У статті буде розглянуто фотоальбом під назвою «Photographic View Album of Newcastle-on-Tyne» [11], який було придбано на одному з таких одеських ринків. Саме цим фактом може бути пояснено відсутність посилання на його місце зберігання. Цим же фактом пояснюється відсутність вказівки про те, як він опинився в Одесі, а також відсутність свідцтва про його попереднього власника.

Звернемось до загальних характеристик вигляду альбому. Зазначимо, що він має вигляд коштовного видання. Темно-червона обкладинка, оздоблена золотим рослинним орнаментом. Також золотими літерами надруковано його назву, і вказано, що альбом видано «The London Emporium», який розташований за адресою 63 Grainger Street West. Альбом має 21 сторінку, на яких розташовано 20 фото різних видів міста. На останній сторінці міститься рекламне оголошення, яке дає можливість з'ясувати, під чим патронатом видано цей альбом. Було з'ясовано, що «The London Emporium» – це назва відомого у місці ювелірного магазину [9, с. 212–213]. Він належав Марку Абрахамсу, чий портрет зображено в центрі рекламного оголошення. Тут же міститься посилання, що магазин було засновано в 1885 р. Реклама наголошує, що в магазині можливо обміняти іноземну валюту, придбати годинник та ювелірні прикраси із золота та срібла, повідомляється, що магазин також торгує дорогим фарфором, посудом відомих марок і «багатьма іншими речами на спогад» [11, с. 21]. Поліграфія альбому та розкішне оформлення його обкладинки є свідцтвом того, що торговельні справи йшли у власника магазину досить добре. Про це

свідчить і вказана у рекламі адреса магазину. Це респектабельна вулиця Грейнджер, 63. На жаль, в альбомі не вказано дату його друку. Але приблизний рік його виходу у світ все ж встановити можливо, уважно розглянувши фотографії.

Відомо, що Ньюкасл розташований на південному сході Англії. Головною водною артерією міста є річка Тайн. Ще починаючи з XVI ст. Ньюкасл був важливим промисловим центром [4]. Основу його економіки становила вугледобувна промисловість. Розвивались також суміжні з вугільною промисловістю суднобудівельна галузь і машинобудування. Швидкими темпами зростали фінансова сфера та роздрібна торгівля. На початку другої половини XIX ст. Ньюкасл стає центром індустріального регіону Tyneside. У пошуках роботи до міста прибувають люди. Населення Ньюкасла активно зростає. Це було загальною тенденцією для всієї Англії. [6, с. 143–144]. Більшість робітників оселялась у переповнених квартирах, що були розташовані в центрі міста. Фото з альбому, яке підписано «A Bit of Old Newcastle», закарбувало один із прикладів такого житла [11, с. 14]. Вузька вулиця утворена старими цегляними будинками. Маленькі тротуари та сама вулиця вкрито нерівною кам'яною бруківкою. Зовнішній вигляд цих будинків яскраво ілюструє бідне життя їхніх мешканців. Звернувшись, до порівняння фото з альбому з фотографією цієї ж вулиці, яка розташована на сайті «Photographs of Newcastle Upon Tyne» під назвою «Castle Garth, looking towards St. Nicholas Cathedral from the corner of Dog Leap Stairs» і датована 80-ми р. XIX ст., можна зробити висновок, що життя вулиці та її мешканців майже не змінилося до початку XX ст. [12]. Виняток становить присутність на фото з альбому чорного kota, який сидить майже посередині вулиці. Тут неможливо не погодитись із висловлюванням В. Савчука: «Мистецтво зображення складається у «випаровуванні» одиничного в момент фотоподії – і ми починаємо бачити знакові риси часу» [7, с. 44]. Треба зазначити, що на першій сторінці альбому вказано, що фотографії та публікацію було виконано фірмою під назвою «Valentine & Sons» із шотландського міста Данді (Dundee) [11, с. 1]. І це дуже важливий факт. Річ у тому, що цю знамениту фірму було засновано ще в 1851 р. Джеймсом Валентином. Майстер і його сини – Вільям і Джордж – дуже скоро побудували успішний бізнес. Їхня фірма займалася фотографією, публікацією поштових карток із краєвидами різних міст і країн. Одним із головних видів їхньої діяльності було знайомство

англійців із різного роду архітектурними та історичними пам'ятками як у самій Англії, так і за її межами [11]. Отже, ці фотографії мали приваблювати відвідувачів у модні міста, курорти загалом, сприяти поширенню туризму в країні. Роздивляючись фотографії з альбому, можна стверджувати, що його творці були професійними фотографами і справжніми митцями. Альбом надає можливість глядачу нібито поринути в атмосферу міста, прогулятися його вулицями, майже подихати повітрям Ньюкасла. Про таку майстерність згадував у своїй книзі Вальтер Беньямін: «Що таке, власне кажучи, аура? Дивне сплетіння місця і часу: унікальне відчуття даліни, яким би близьким при цьому не був предмет, що розглядається» [2, с. 73].

Перейдемо до дослідження часу видання альбому. Для цього звернемо увагу ще на одну зі сфер розвитку промисловості Ньюкасла, становлення якої знайшло відображення на сторінках фотоальбому. Власники вугільних шахт інвестували в компанії, які були постачальниками електроенергії. Це було досить далекоглядним рішенням, бо ринок електрики збільшував попит на вугілля. Як наслідок цього у Ньюкаслі почався активний розвиток суспільного транспорту, а саме – трамваїв. Уже у другій половині XIX ст. виникла необхідність у суспільному транспорті. Необхідно було з'єднати робітничі окраїни з центром міста, надати можливість робітникам переселитись із перенаселеного центру та водночас мати можливість швидко дістатися роботи. Кінні трамваї почали використовуватись у Ньюкаслі з 1879 р. Перші електричні трамваї з'єднали райони Бейкера, Елсвіка, Госфорта з центром міста. Це сталося у 1901 р. [9, с. 89]. Ця дата надає можливість визначити приблизну дату виходу у світ і самого альбому. Річ у тому, що на кількох фото зображено саме електричні трамваї [11, с. 8, 9]. Отже, ми можемо стверджувати, що альбом було надруковано не раніше ніж 1901 р.

Звернемось до аналізу інших фото з альбому. На фото, які підписано «Newcastle from Rabbit Banks» та «Elswick Works», зображено склади та інші промислові об'єкти міста [11, с. 3, 15]. Останнє фото вражає масштабною цими споруд. Відомо, що у другій половині XIX ст. спостерігається формування великого попиту на кам'яне вугілля [8, с. 557]. Це привело до необхідності розвитку інфраструктури міста та територій навколо. Повз береги Тайну зростали нові доки та вугільні порти.

Зростання економіки регіону вимагало звернути увагу на модернізацію транспортної системи. Будівництво локомотивів на довгі роки

стало пріоритетним напрямом. Першу залізничну дорогу, яка проходила через Ньюкасл і з'єднувала його з містом Карлайл, було побудовано в 1838 р. З 1870 р. і до початку ХХ ст. кількість вугілля, що перевезла залізниця, зросла з 16 млн т до 41 млн т. Однією з найвідоміших фірм, що займалась інженерними роботами на залізниці Ньюкасла, була фірма, яку очолював Роберт Стівенсон [9, с. 89–90]. На ній працювала приблизно тисяча робітників. До речі, він був сином відомого винахідника Джорджа Стівенсона, який заснував у Ньюкаслі фабрику з виробництва локомотивів ще в 1823 р. Крім того, Д. Стівенсон брав активну участь у проектуванні низки залізничних доріг у Англії. Він керував будівництвом першої лінії залізниць (Стоктон – Дарлінгтон). Потім працював над будівництвом осі північ–південь між Лондоном та Единбургом. [1]. Саме ця гілка залізної дороги проходила через Ньюкасл, де постала необхідність будівництва мосту через річку Тайн. Саме Дж. Стівенсон був розробником цієї величної споруди [9, с. 89–90]. Недарма цей міст отримав назву High Level Bridges і був відображений на кількох фото з альбому [11, с. 2–4]. Одна зі сторінок альбому присвячена і самому Стівенсону [11, с. 11]. У центрі міста йому було встановлено монумент, який свідчив про повагу як до піонера залізних доріг, так і про важливий внесок залізних доріг у розвиток Ньюкасла.

Продовжуючи розгляд мостів, фото з якими містились на сторінках альбому, неможливо не звернути увагу на міст, що також з'єднував береги річки Тайн [11, с. 2]. Його було побудовано поряд із залізничним мостом Стівенсона, але він був значно нижчим за нього. Вже в 70-і рр. ХІХ ст. виникла необхідність з'єднати район Гейтсхед та набережну Ньюкасла. Вкрай важливим було при цьому не обмежити прохід кораблів річкою Тайн. Цей проект розробив видатний бізнесмен і благодійник м. Ньюкасл – Д. Армстронг. Його фірма приділяла увагу інноваціям у будівництві. Новий міст міг обертатись. Посеред річки було зведено опорну споруду, у якій містився гідравлічний пристрій. Саме завдяки ньому міст повертався і давав вільний прохід водному транспорту. Його було урочисто відкрито влітку 1876 р. та дано йому назву Swing Bridge [9, с. 91].

Варто зазначити, що судноплавство відіграло важливу роль у економічному розвитку Ньюкасла. Багато хто із власників шахт використовував саме водний шлях для транспортування вугілля. Ньюкасл мав і свої суднобудівні заводи. Фірми Вільяма Мілберна і Чарльза Мітчелла виготовляли судна

не тільки для шахтових магнатів Ньюкасла, їхні судна користувались попитом у всьому світі. Ще в 1850 р. у Ньюкаслі було скликано комісію, яка мала розглянути питання покращення умов судноплавства на р. Тайн. Першим на черзі було питання про поглиблення дна ріки. Визнаючи, що промисловість Ньюкасла багато в чому залежить від судноплавства, основну суму на ці роботи виділили підприємці Ньюкасла [9, с. 91–92]. Також було споруджено нові пірси. Саме їх зображено на одному з фото з альбому [11, с. 20].

Незважаючи на той факт, що Ньюкасл мав імідж індустріального міста, торгівля в ньому відіграла не менш важливу роль. Починаючи з ХVІІІ ст. зростання населення та транспортних зв'язків створювали умови для розвитку торговельної сфери. Роздрібна торгівля була гарно інтегрована у міське середовище. Якщо поглянути на фото, то можна помітити той факт, що всі перші поверхи будинків віддано під магазини. І це не дивно, бо шахтарі цього регіону були одними з високооплачуваних робітників. Зі свого боку маса клерків і різного роду міських службовців теж мала гарний прибуток і могла витратити його в магазинах Ньюкасла. Саме про цей період писали у своїй роботі Е. Брігс і П. Клевін: «Низькі відсоткові ставки заохочували певні види інвестицій тоді, коли падав коефіцієнт прибутку, зростав реальний дохід найманих працівників, поліпшувались їхні життєві стандарти...» [3, с. 175].

Проаналізуємо, якою мірою торгівля сприяла модернізації самого міста. На початку ХІХ ст. основна торгівля була зосереджена на набережній Ньюкасла. Однак у 1830-х рр. Річард Грейнджер, відомий архітектор і меценат, цілеспрямовано почав розвивати тогочасне так зване верхнє місто. Це сучасний центр Ньюкасла, який було складено з дев'ятох нових вулиць. Вони були спроектовані надзвичайно елегантно та вишукано. Величні будівлі, широкі тротуари мали великий потенціал для майбутнього торгового простору. Саме в цей час на таких вулицях, як Neville Street, Graindger Street, Grey Street, з'явилися універмаги та респектабельні магазини. Але особливого блиску цей район набув у 80-ті рр. ХІХ ст. Саме в цей час було проведено нову реконструкцію міста, спонсорами якої виступили найбагатші підприємці. Реконструкція обійшлася їм у 30 000 т. фунтів [9, с. 198–199]. Центральну територію Ньюкасла було перетворено в спокійний і впорядкований простір, вільний від брудних вулиць, нерівної бруківки та інших небезпек, які можуть відвернути потен-

ційних покупців. Перспективні фото цих вулиць у альбомі також привертають увагу глядача своїми барочними та готичними будинками, а також великою кількістю респектабельних магазинів. Саме на вулиці Grainger Street був розташований і ювелірний магазин Марка Абрахамса. Цей будинок був спроектований Гібсоном Кайлом у 1869 р. у готичному стилі. Він належав багатому підприємцю та господарю декількох магазинів Вільяму Саттону [9, с. 212–213]. Марк Абрахамс винаймав тут площу для свого магазину, і так діяли й інші підприємці, бо нерухомість у цьому районі була надзвичайно дорогою. Відомо, що ще в 1906 р. магазин перебував за цією адресою. Так вказано у книзі М. Джонсона [9, с. 213]. Але, спираючись на той факт, що нами доведено пізнішу дату виходу альбому у світ, а саме після 1911 р., це дає змогу стверджувати, що магазин тут залишався і в цей час. Подальша доля магазину та його власника, на жаль, поки що не з'ясована. Але важливим є той факт, що саме в цей період «саме в Британії виник новий клас підприємців-роботодавців, гордий своєю енергією і прагненням до нововведень, який шукав прибутку, а не феодин або ренти» [3, с. 78]. Саме тому альбом, що був виданий на гроші від

торгівлі ювелірними прикрасами, назавжди зберіг вигляд міста Ньюкасл на Тайні початку ХХ ст.

Висновки. Дослідження фотографій із альбому під назвою «Photographic View Album of Newcastle-on-Tyne», їх порівняльний аналіз з іншими фотодокументами надали можливість з'ясувати період часу, коли він був надрукований. Визначити мету його видання та розглянути роль його замовника – Марка Абрахамса у формуванні культури підприємницької діяльності. Альбом є свідомством не тільки серйозних перетворень і зрушень у економіці міста. На основі аналізу матеріалів із альбому можливо дійти висновку про вагомні соціальні зміни. Варто звернути увагу на стиль життя провідних громадян міста, які саме в цей період повною мірою перетворились у панівну еліту. Їхня ділова активність була пов'язана з Ньюкаслом, і вони щосили сприяли тому, щоб розвивати не тільки свою справу, але і направляли зусилля та значну частину своїх статків на поліпшення рівня життя та культури цього міста. Мабуть, тому проста рекламна акція ювелірного магазину переслідувала ще й мету популяризації м. Ньюкасл на Тайні. А згодом і сам альбом перетворився на культурно-історичну пам'ятку.

Список літератури:

1. Абрамов Я. Джордж Стефенсон. Его жизнь и научно-практическая деятельность: биографический очерк. Москва : Директ-Медиа, 2014. 64 с.
2. Беньямин В. Краткая история фотографии. Москва : Ад Маргинем Пресс, 2013. 144 с.
3. Бриггс Э., Клэвин П. Европа нового и новейшего времени. С 1789 года и до наших дней / пер с англ. А.А. Исэрова, В.С. Нестерова. Москва : Издательство «Весь мир», 2006. 600 с.
4. Евсеев В. Социально-политическое развитие Ньюкасла-на-Тайне в XVI – первой половине XVII вв. *Англия XV–XVII вв. Проблемы разложения феодализма и генезиса капитализма*. Горький : Изд-во Горьковского государственного университета им. Н.И. Лобачевского, 1981. С. 72–75.
5. Левашов В. Лекции по истории фотографии. Москва : Тримедиа Контент, 2014. 300 с.
6. Пикард Л. Викторианский Лондон / пер. с англ. В. Кулагиной-Ярцевой, Н. Кротовской, М. Бурмировой. Москва : Издательство Ольги Морозовой, 2011. 528 с.
7. Савчук В. Философия фотографии. Санкт-Петербург : Издательство Санкт-Петербургского университета, 2005. 256 с.
8. Тревельян Дж. М. История Англии от Чосера до королевы Виктории / пер. с англ. К.Н. Татариновой. Смоленск : Русич, 2002. 624 с.
9. Johnson M. Architectural taste and patronage in Newcastle upon Tyne, 1870–1914. Doctoral thesis, Northumbria University. 2008. 613 p. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/4148628.pdf>.
10. Photographic archive of J Valentine and Co., Dundee. URL: <https://archiveshub.jisc.ac.uk/search/archives/33960f63-b144-398c-b4ba-92c670e39608>.
11. Photographic View Album of Newcastle-on-Tyne. Published by The London Emporium. 63 Grainger Street West. Newcastle-on-Tyne. 21 p.
12. Photographs of Newcastle Upon Tyne. URL: <https://newcastlephotos.blogspot.com>.
13. Tyne & Wear Archives & Museums. URL: https://www.flickr.com/photos/twm_news/albums.

Likhachova O.Ye. “PHOTOGRAPHIC VIEW ALBUM OF NEWCASTLE-ON-TYNE” AS AN EVIDENCE OF DEVELOPMENT PECULIARITIES OF THE CITY IN THE EARLY XXTH CENTURY

The article is devoted to the historical and cultural analysis of the photo album “Photographic View Album of Newcastle-on-Tyne” and its role in reflection of the realities of socio-cultural and economic development of the city. The article examines the history of album printing and determines the date of its release. It is proved that the album was released because of the active participation of a well-known jewelry store in the city. According to the findings, the store was located on one of the city’s most luxurious streets, called Grainger street, and belonged to Mark Abrahams. Mark Abrahams pursued several goals with releasing the album. The first is the advertisement of the store itself. Secondly, it is the promotion of the city of Newcastle-on-Tyne. For this purpose, the order to produce the album was entrusted to one of the most famous companies in England called “Valentine & Sons” from the city of Dundee. It turned out that the company has been making photos since the early 1850s. Its founder was James Valentine. Analysis of the company allowed us to conclude that in the late XIXth – early XXth century it specialized in the production of postcards and albums with views of various cities in the UK in order to attract the attention of potential tourists. The article is focused on the study of a set of photographs that characterize the conditions and features of socio-economic development of the city. It has been proven that the photos from the album are of exceptional importance and allow assessing of the scale of architectural transformations of Newcastle. Moreover, particular attention is paid to the role of the coal industry in the development of the transport sector of the city and the construction of railways and bridges across the river Tyne. The analysis of photos provided an opportunity to trace the facts of the accelerated social development of the city. Overall, the study of the album as a historical source helped to confirm the fact of great importance of private initiative in the development of the city. The article proves that the systematic study and analysis of photographs provide an opportunity to present an objective picture of the economic and cultural development of the city of Newcastle-on-Tyne in the early XXth century.

Key words: Newcastle-on-Tyne, photography, Mark Abrahams, architecture, tourism, company “Valentine & Sons”.